

**“We gaan een nieuwe
Gouden Eeuw tegemoet én
we gaan terug naar de Middeleeuwen.
Tegelijkertijd”**

Hij is iemand die niet van stilzitten houdt, professioneel niet, maar ook niet als mens. Marcel Bullinga kijkt vooruit, ver vooruit. Die vooruitblik is niet gebaseerd op de rokerige glazen bol van Sybilla Zwamdrift, maar op een zorgvuldig opgebouwde database vol met 'toekomst'. Want de één zijn toekomst is niet die van de ander. Kan je dan nog iets melden over wat ons te wachten staat? Zet u schrap voor de toekomst. NU!

Je zult als futurist veel scepsis ontmoeten, denk ik. De toekomst is niet te voorspellen. Bovendien hebben we het eeuwen zonder futuristen gedaan.

"Klopt. Maar er is een enorm verschil met vroeger. Toen was generaties lang alles hetzelfde. Nu zijn er tal van omwentelingen, zelfs binnen een generatie. De CIA drukt het heel fraai uit: "Never has the world been in such a state of flux." Natuurlijk, ik heb geen glazen bol. Niemand heeft die.

Maar de zaden van de toekomst zitten verborgen in het heden, en die zaadjes spoor ik op. Ik heb een database met honderden toekomsten en innovatieverhalen. Voor elke nieuwe presentatie haal ik daar een selectie uit. Ik laat dan in rap tempo een groot aantal toekomsten zien. Wat komt er op ons af tussen nu en 2020? Wat raken we kwijt, wat krijgen we erbij? Extrapolaties, klantonderzoeken, toekomstige regelgeving, marktintroductions. Doelen en verwachtingen van gezaghebbende bedrijven en overheden... vaak tegenstrijdige. Al die toekomsten beïnvloeden ons als burger, als ondernemer, als overheid."

Je klinkt als een moderne Nostradamus.

"De toekomst is complex, daar doe je niks aan. En hij gaat pas leven als je er verbinding mee weet te maken. Waar het in de age of information overload om gaat, is scannen waar je als bedrijf of als overheid *zelf* invloed op kunt uitoefenen, en daarmee aan de slag te gaan. Daar help ik bij. Dat is het grote verschil tussen Nostradamus en mij: die gaf doemvoorspellingen zonder oplossing. En hij was nog vaag ook! Ik geef handvatten voor innovatie, manieren om de toekomst naar je hand te zetten. De toekomst is een opeenstapeling van schitterende perspectieven en gigantische problemen. Zeur niet over het onvermijdelijke, maar doe wat binnen je macht ligt."

Problemen die in de toekomst gaan spelen zie jij als innovatiekansen?

"Neem de opwarming van ons klimaat. Dat leidt tot energietekorten en waterproblemen. Maar het biedt ook kansen voor in-

novaties in de glastuinbouw en de woningbouw. Gestapelde gebouwen, drijvende huizen. Dat lost ook ons schrikbarende tekort aan groen en ruimte op. Bovendien zorgt de opwarming voor wijnteelt en zontoerisme in Nederland.

Of neem de aanstormende vergrijzing. Een probleem omdat het de sociale zekerheid onbetaalbaar maakt. Maar een uitgelezen kans om senioreninstellingen en seniorentechnologie te ontwikkelen. Een enorme markt. Bovendien dwingt het ons nieuwe financiële collectieve arrangementen te bedenken zonder overheid, vormen van solidariteit die niet leiden tot misbruik en afhankelijkheid."

Innoveren is de brug slaan tussen de toekomst en het heden. Hoe moet dat?

"Om te innoveren moet een organisatie zichzelf een doel stellen. Het is al een kunst om zich om dat doel te formuleren. Het kan van alles zijn. In 2020 willen we een intelligente organisatie bereikt hebben, een selfservice klantendashboard, betere handhaving, minder mobiliteit. Treinen die op tijd rijden, een veiliger land, een vitale gemeente."

Er moet een drive zijn voor innovatie, neem ik aan. Anders begin je er toch niet aan?

"Werkelijke verandering vloeit voort uit bittere noodzaak, en als die noodzaak zich aandient, dan gaat het ook heel snel. Voorwaarde voor innovatie is een prikkel tot het vinden van oplossingen. Een ziekenhuis dat uren declareert voor een bezet bed heeft geen belang bij het snel genezen van de patiënt. Dat jij aan de pomp staat te vloeken over wat er aan euro's in je tank verdwijnt, is prima. Dat stimuleert namelijk investeringen in energiebesparende en duurzame technologieën."

Noem eens een technologie die bepalend zal zijn in 2020.

"In 2020 hebben twee revoluties hun hoogtepunt bereikt. Nanotechnologie heeft geleid tot een nieuwe Industriële Revolutie en die heeft onze productiestructuur op zijn kop gezet. Digitalisering heeft geleid tot een Dienstenrevolutie: persoonlijke

2006

WK-voetbal Duitsland: voor het eerst in geschiedenis intelligente voetballers met chip in beenbeschermer. Nooit meer ruzie over buitenspel.

2008

Strenge EU-milieunorm voor uitstoot roet en CO₂ gaat in werking. Zorgt voor golf van innovatie voor autoindustrie. Op naar duurzame economie. Prototype *self replicating machine* aan University of Bath, UK. EU eist *One single point of contact between government and citizen/company*. Stap op weg naar administratieve lastenverlichting.

dienstverlening van zeer hoge, realtime-kwaliteit en mobiele, sterk fluctuerende organisatievormen.

We gaan een nieuwe Gouden Eeuw tegemoet met enorme productiviteitsverhoging, maar ook met verlies van miljoenen banen. Mensen verrichten geen administratieve, routinematige en controlerende werkzaamheden meer; dat doet de technologie. Wat blijft, is het hoogwaardige kenniswerk en de handel daarin. Maar het is niet gezegd dat dat in Europa blijft; een deel lekt over de grenzen weg naar India en China.

Ik leidde laatst een debat met de nanotechnologen van Philips en de nanoprofessoren van de TU Eindhoven. Ongelooflijk boeiend, maar heeft iemand in Nederland ooit gehoord van nanovoedsel? Van digitale materieverplaatsing? Van productie op afstand? Dat is voer voor nerds en slechtbetaalde lagere ambtenaren. We staan in de top 10 van nanopatenten in de wereld, en dat geeft ons een enorme voorsprong wereldwijd in de globale kenniseconomie, maar wie weet dat? We moeten zorgen dat we in die top blijven, en dat we die kennis omzetten in handel. De zaal zat nu nog vol met leergierige studenten, maar is dat in 2020 nog steeds zo?

Er komt meer concurrentie, we moeten continue bijleren. De halfwaardetijd van kennis gaat nog sneller omlaag, de introductie van nieuwe technologieën vindt in nog hoger tempo plaats. De Toyota Prius met zijn hybride motor is een innovatie van de eerste orde, maar we *zien* het niet eens meer. De komende 15 jaar verandert er meer dan in de afgelopen 100 jaar bij elkaar.”

Dat kan een mens toch niet bijbenen!

“Jawel, we zullen wel moeten! Het is de enige manier om een rol te blijven spelen op het wereldtoneel. Innovatie op innovatie levert een sneeuwbaaleffect op. We hebben een ongelooflijk mooie, maar ook ongelooflijk complexe, nagenoeg onbegrijpelijke en soms kille maatschappij gecreëerd. We komen om in de keuzemogelijkheden. We hebben organisaties nodig die al die keuzes voor ons terugbrengen tot hapklare brokken. Philips heeft helemaal gelijk met zijn Sense en Simplicity-campagne. We moeten eenvoudig organiseren in onze diensten en producten.”

“We krijgen een nieuwe Gouden Eeuw én we gaan terug naar de Middeleeuwen. Tegelijkertijd. Kinderen worden steeds vroeger volwassen — net als in de Middeleeuwen. Destijds omdat ze op hun tiende moesten werken, nu door nieuwe individuele communicatievormen als het mobieltje. We kunnen onze ouders in huis nemen — net als in de Middeleeuwen, maar nu virtueel. We zijn in een islamitische guerrilla-oorlog beland met een permanente staat van dreiging — net als in de Middeleeuwen. We hebben de oude landsgrenzen opengegooid, maar we zullen gedwongen zijn nieuwe grenzen in te stellen. Virtuele

grenzen, met administratieve en identiteitscontroles bij elk contact met de overheid, en fysieke grenzen, met videocontrole rondom onze steden — net als in de Middeleeuwen.”

Als je gelijk hebt, raken we door technologie veel werk kwijt, maar is het ook de sleutel tot de oplossing van grote maatschappelijke problemen.

“Technologie brengt allerlei productiemiddelen die voorheen onbetaalbaar of te groot waren, binnen handbereik. Dat geeft het MKB enorme kansen. Driedimensionaal printen en virtuele scholen kunnen samen het behoud vormen van het platteland in Europa, en zorgen voor leefbaarheid in een wereld vol auto's.”

Technologie vormt een groot deel van de oplossing voor het fileprobleem en de onveiligheid in Nederland. De kansen zijn immens, maar de belangstelling bij bestuurders en beslissers moet nog komen. Zonder internet zouden de fileproblemen veel groter zijn dan ze nu al zijn. Laat staan in 2020, als we met z'n allen de deur niet meer uitkomen. Een GPS-enkelband zorgt ervoor dat tbs'ers op proefverlof traceerbaar zijn en minder kans krijgen een nieuwe moord te plegen; het proefverlof weigeren betekent dat ze die kans helemaal niet krijgen. Tien intelligente camera's beveiligen de Veluwe beter tegen brand dan vele duurdere vliegtuigen. En ga zo maar door.

De sleutel is: software. Software gaat alle eilandjes in de zorg, de overheid en het bedrijfsleven met elkaar verbinden, gaat verregaande samenwerking en rolwisseling vergemakkelijken. Al onze beslissingen gaan we nemen ondersteund door software. Een vonnis vellen én een vrachtwagen de weg op sturen.

Digitalisering is een voorname motor voor innovatie en zal in 2020 de volledige communicatiestructuur en de verdeling van kennis overhoop hebben gehaald. Het maakt alle organisatorische arrangementen van hogere kwaliteit. Het zorgt voor lagere transactie- en switchingkosten, en dat zorgt weer voor toenemende concurrentie tussen dienstverleners. Alles wordt software: onze businessmodellen, onze beslismodellen, onze wetten en regels, apparaten. Alles. We gaan toe naar een intelligente en transparante wereld, waarin we met een DNA-chip naar de dokter gaan. *You ain't seen nothing yet!*”

Dat technologie zo belangrijk zou zijn, staat me tegen. Het gaat toch om mensen?

“Als je mij niet gelooft, vraag het dan aan het World Economic Forum: “Technology is the ultimate source of long-term economic growth”. Maar inderdaad, *mensen* bepalen of die nieuwe technologische mogelijkheden goed worden benut. Om te innoveren moet je tegelijkertijd pingpongen met cultuur, mensen, financiering, regels, organisatie.”

2009

Drie miljoen Nederlanders zonder huisarts. Noodzaak voor diagnose op afstand; monitoring thuis, virtuele zorgverzekering. Swedish Space Agency wil Ikea-huis op de maan zetten. De EU wil E-call: auto roept zelf hulpdiensten aan bij ongeval. Stap op weg naar intelligente auto (zelfrijdend en goedkoop) in 2050.

2010

Eerste patiënten in vs gebruiken een chip die op 1000 verschillende genen kan testen. Speel zelf doktertje! In aanbouw: seniorenstad in Nederland en vrouwenstad in Saudi-Arabië.

2011

Glastuinbouwers verwachten positieve toekomst met kansen voor innovatie glastuinbouw liggen in energiebesparing en ketenintegratie.

Is de overheid verdwenen in 2020?

“Voor een deel. Er zijn meerdere, elkaar versterkende trends: minder geld voor de overheid, meer eigen verantwoordelijkheid voor burgers, technologie die administratieve taken wegvreet. De trefwoorden van 2020 zijn: selfcontrol, selfservice, zelfregie, zelf bepalen en zelf betalen.

Ik voorspel het ontstaan van het dashboard, de opvolger van de website. Het dashboard is ieders persoonlijke Communicatie Controle Centrum. Het vormt een rekening-courant relatie met de overheid en maakt formulieren overbodig.

We hebben de overheid lang gebruikt voor de vormgeving van onze collectieve voorzieningen. Eigenlijk best wel eigenaardig: je spaart voor jezelf en betaalt voor gemeenschapsvoorzieningen, prima, maar je betaalt ook voor je werkloze buurman en je oudere collega. Die vorm van solidariteit is in de soep gelopen. Dat werkt alleen maar in een demografisch stabiele samenleving zonder immigratie met een spijkerharde fraudeongevoelige sociale zekerheid. Ik heb nieuws: die hebben we geen van drieën. Dus we zullen onze zekerheden anders moeten organiseren. Zelf. Nog steeds collectief, maar veel losser van de overheid.”

Vaar je blind op je intuïtie?

“Nee. Ik probeer de balans te houden tussen harde feiten en zachte inschattingen. Ik sprak laatst op een congres voor overheidsbestuurders. Na mij sprak de adjunct-directeur van een landelijk onderzoeksbureau. Die zei na afloop tegen me: ‘Ik dacht eerst, weer zo’n trendwatcher met een fantasieverhaal, maar ik was aangenaam verrast door het feit dat u empirisch te werk gaat.’

Mijn verhaal is strategisch, maar nooit abstract. Ik laat altijd echte mensen zien.”

Je laatste boek, over de toekomst van internet, presenteerde je in het Europees Parlement, maar dat is alweer een paar jaar geleden. Wanneer komt er een nieuw boek?

“Je kan beter vragen wanneer mijn nieuwste PowerPoint-presentatie eraan komt. Maar er komt een boek aan over de onzichtbare overheid, in opdracht van Binnenlandse Zaken.”

Wanneer begon de toekomst voor jou?

“In 1993. Ik was bezig met een boek over democratie en technologie, en toen kwam internet ons land binnen. Ik dacht: Wat een ongelooflijke vrijheid! Alles wordt web! Ik was erbij; mijn website behoorde tot de eerste drie in Nederland.”

Wat ben je wel, wat ben je niet?

“Ik inspireer, laat kansen zien, zet een globaal beeld van de toekomst neer. Ik ben onafhankelijk, heb een helikopterview.

Structurele sociaal-economische en technologische ontwikkelingen boeien me. Ik ben dus geen wetenschapper, geen trainer, geen ‘industry watcher’. Ik kijk redelijk ver vooruit, houd me bezig met lange-termijntrends. De korte termijn laat ik graag aan anderen over. Wie wil weten of suikervrij snoepgoed het goed doet volgend jaar en of rood in de mode is deze zomer, moet niet bij mij zijn.”

De kwaliteit van je opdrachtgevers bepaalt je waarde. Hoe staat het daarmee?

“Mijn opdrachtgevers worden steeds interessanter. De ambtelijke top van een ministerie en de verzamelde topambtenaren over de overheid in 2010. De raad van bestuur van een verzekeringsmaatschappij over de gezondheidszorg in 2009. Een tweedaagse congres over het openbaar vervoer van de toekomst. Bibliotheekdirecteuren over de bibliotheek van de toekomst, telecom-directeuren over het mobieltje van de toekomst. De politie top-100 over de toekomst van veiligheid. Een gemeentebestuur over de gemeente in 2015.

Behalve voor strategische bijeenkomsten in de boardroom word ik ook gevraagd voor openbare bijeenkomsten. Zoals een glastuinbouwer die was genomineerd voor een innovatieprijs. Dan mag ik in zo’n gezelschap praten over de toekomst, voor mensen met een brandende passie. Heerlijk. Heb je ooit een orchidee gezien? Van een buitenaardse schoonheid.”

Je bent steeds vaker dagvoorzitter en talkshowhost.

“Ja, omdat ik in die rol informatie en passie beter overbreng. Innovatie is: je eigen toekomstbeeld creëren en de stappen bedenken om daar te komen. Dat krijg je niet kant en klaar gepresenteerd. Dat kan een spreker echt niet voor je doen hoor! De zaal moet het echte werk doen, en daar help ik bij. Het gaat erom al die mogelijke toekomst te verbinden met het hier en nu van de zaal. Mijn motto is: het talent zit in de zaal. Ik koppel de energie en de motivatie van die mensen aan elkaar.

Ik raad het opdrachtgevers altijd af: 3 sprekers achter elkaar. Het is veel beter als ik ze interview. Life op het podium. Er komt gegarandeerd meer uit en het is leuker voor de zaal. Interactie en dialoog, daar draait het om.

Het is ook wel slim om *mij* te interviewen. Daar ben ik nu een paar keer voor gevraagd. Een paar leden van de raad van bestuur, of van het personeel, bereiden een life interview met mij voor. Dat dwingt hun zelf kennis te vergaren en ze krijgen veel betere informatie uit me, kennis die is toegespitst op de problemen waar de organisatie mee worstelt. Zo krijg je informatie over de toekomstvastheid van je huidige productenportfolio of van je nieuwe diensten.”

2012

Start wereldwijde Jihad volgens imam Safar Al-hawali uit Saoedi-Arabia. Werknemers bij Siemens en Daimler-Chrysler hebben nog een baan – in 2004 begonnen ze voor dat privilege langer te werken tegen lager loon.

2015

Software agenten onderhandelen met elkaar over simpele dingen als prijzen. Kanker wordt voorkomen door nanotechnologie.

2018

Philips haalt zijn R&D misschien weg uit Nederland. Heel groot probleem.

“Onze **vanzelfsprekendheden** verdwijnen, het **gemak** verdwijnt.”

Hoe leid jij een congres of workshop?

“Snel, afwisselend, informeel, met respect. Ik houd niet van vrijblijvend gebabbel en ik ben niet van de afdeling suf & saai. Ik wil concrete resultaten boeken, deals sluiten op zo'n dag, echt een stap verder komen op weg naar de toekomst.”

Je werkbesprekingen houd je op Centraal Station Amsterdam. In de 1e Klasse Brasserie op spoor 2B. Ontworpen door de beroemde architect Cuypers. Meer dan honderd jaar oud.

“Ja, is dat geen passende locatie? Een brug naar de toekomst. Het liefst doe ik de werkbespreking virtueel — conference call of videomeeting — maar vooruit, af en toe fysiek kan ook wel. In de werkbespreking schets ik samen met de opdrachtgever de contouren van het congres en het te bereiken resultaat. In een uur zijn we klaar. Meer niet.”

Onder dit artikel staat een tijdlijn van de toekomst. Hoe staat Europa er volgens jou mentaal voor in 2020?

“De globaliseringsmolen heeft dan toegeslagen. En hoe. Terwijl jij me interviewt, worden de banen verslonden door de technologie en lekken ze weg naar het buitenland. Voor het eerst ook banen voor hoger opgeleiden. We komen terecht in een ratrace met kennisstudenten en kenniswerkers van elders. Globalisering wordt Aziatisch, is niet langer synoniem met de zo gehate Americanization.

Vergeet ontwikkelingshulp, vergeet Noord-Zuid, vergeet Live Aid. We hoeven ons niet langer druk te maken over de armoede elders in de wereld, maar over de groeiende welvaart elders. In Brazilië, China, India, Rusland. Die mensen hebben een veel grotere drive om vooruit te komen in de wereld dan wij. Zij krijgen de welvaart namelijk niet met de paplepel ingegoten. Het is een beetje als met het Romeinse Rijk. Op de top van zijn kunnen heeft het Westen de neiging slap te worden. De welvaart en de vrede hebben ons lui en vadsig gemaakt. We gaan een tijdperk in dat veel harder is, dus moeten wij ook harder worden. Onze vanzelfsprekendheden verdwijnen, het gemak verdwijnt.”

Is dat zo erg?

“Nee. Het dwingt ons keuzes te maken en voor onszelf op te komen. De toegenomen concurrentie en de immigratie dwingen ons te vechten voor onze welvaart, voor onze cultuur, voor onze leefstijl. Wij zijn nu degenen die gekoloniseerd worden. Big deal! Daar moeten we dus het beste van maken. De kans dat Europa, laat staan Nederland, een Churchill voortbrengt lijkt me gering, dus we zullen de Churchill in onszelf moeten vinden. Ieder van ons.

“In 2020 hebben we een nieuwe industriële **Revolutie** en een **Dienstenrevolutie**. Wij moeten daaraan **meedoen**”

Nederlanders verwachten volgens het Sociaal Cultureel Planbureau dat ze het in 2020 persoonlijk heel goed hebben maar dat het maatschappelijk rot is. Er heerst een unanieme angst voor islamitisch fundamentalisme, no-go areas en een onbetaalbare sociale zekerheid.

Onze steden zijn verkleurd in 2020, en dat levert een hoop florerende ondernemers onder succesimmigranten op. Maar een deel van die immigranten is intolerant religieus. Staan we toe dat de probleemimmigranten winnen, dat ze onze gays, onze bohémiens en onze joden verdrijven? Als dat soort mensen wegvlucht, dan verdwijnt namelijk ook de bodem onder de kenniseconomie, de *creative class* van econoom Richard Florida. Dat zou de innovatie een fatale klap toebrengen. We hebben in 2020 een *global competition for talent*, en dat talent wil echt niet wonen in achterstandsstedes met slecht onderwijs en een pestklimaat.

Er zit maar één ding op: met z'n allen dat doemscenario voorkomen. Ik zei tegen de directeurs van woningcorporaties: ‘Misschien is het niet langer uw corebusiness om huizen te verhuren. Misschien is het uw corebusiness om *communities* te bouwen, waarin respect en economische vitaliteit hand in hand gaan.’ Zo wordt dat doemscenario een *self-destructive prophecy*. Dat betekent wel dat heel veel mensen op heel veel verschillende plekken hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Dus: weg met de Hollandse zesjescultuur. Geen religie in het publieke domein. Opnieuw met twee woorden leren spreken. Bètastudies volgen.

Als we daar met ons allen voor zorgen, dan zitten we in 2020 goed. Het kan. Het is mogelijk. Het moet.”

Wat kunnen we ons in 2020 niet meer permitteren?

“We hebben de afgelopen decennia meer nadruk gelegd op rechten dan op plichten, en door onze welvaart hebben we tot nu toe de misstanden kunnen afkopen. Privacy als schuilplaats voor criminaliteit, immigratie die ons geld heeft gekost in plaats van oplevert, een fraudegevoelige sociale zekerheid, een te grote

2020

De Randstad is onbegaanbaar geworden voor autoverkeer. Prikkel voor ontwikkeling duurzame energiebronnen en virtuele mobiliteit (thuis blijven en via muur-beeldschermen “net-echte” ontmoetingen hebben). Gedistribueerde energie in huizen, auto's en mobieltjes. Dus: nooit meer een energierekening hoeven te betalen voor je

huis. Eerste Formula 1 brandstofcel races met zero emission. Verbod op benzineauto's. Eerste tuinbouwkas onafhankelijk van fossiele energie.

De Indiase zakenman Krishna Gopala wordt premier van India. Wil India kasten- en corruptieloos maken, en welvarend door technologie.

Chicago is volgens planning een vitale metropolis, voorbereid op 1,6 miljoen nieuwe inwoners in 2030. Nederland koestert grote angst voor islamitische no go areas en onbetaalbare sociale zekerheid. 28% van ons inkomen gaat op aan zorg.

bescherming in loondienst. Dat kunnen we ons allemaal niet meer veroorloven in de toekomst. Daar hebben we gewoon het geld niet meer voor.

We moeten onze maatschappelijke 'minpunten' reduceren. Afgebrokkeld gezag terugwinnen, meer aandacht voor slachtoffers in plaats van daders, weer geweld leren gebruiken en nee leren zeggen. Iets doen aan de deken van smog en vliegtuiglawaaï over het hele land. Minder goedertransport.

We kunnen het ons niet langer veroorloven dat files onze productiviteit en daarmee ons uurloon verlagen. Dat de gezondheidszorg en onze lagere overheden, net als in de Middeleeuwen, een verzameling autonome stadstaatjes zijn. Dat kost namelijk handenvol geld en dat hebben we niet meer. Om dezelfde reden gaan we van curatieve naar preventieve zorg, van institutionele naar thuisgebaseerde zorg. Omdat het niet anders kan."

Hoe hoog schat je onze overlevingskansen in?

"Hoog. We hebben een uitstekende uitgangspositie. Kijk eens naar wat we bereikt hebben in de afgelopen eeuwen. Enorm veel. We hebben een historisch ongekende beschaving opgebouwd. Armoede nagenoeg uitgebannen. Opleidingsniveau hoogste in de geschiedenis. Vrouwen in topposities. Mannen trots achter de kinderwagen. Gays een vanzelfsprekendheid. Senioren niet langer een vergeten groep. 50 jaar vrede. Dat is allemaal pure beschaving. De kunst is onze beschaving te behouden in de decennia voor ons. Overschakelen op duurzame groei en de juiste fundamentele keuzes maken. Weer leren houden van Nederland."

Zijn we wel trots genoeg op wat we bereikt hebben? Hebben we nog wel dromen?

"We hebben een droom nodig, een nieuwe maanlanding. India wil de backoffice van de wereld zijn, China de fabriek van de wereld, en wij? Nederland de wereldtop in medische toepassingen met nanotechnologie? Nederland de wereldtop in senioren-diensten? In waterbeheersing? Nederland de ontwikkelaar van de zelfsturende, emissieloze brandstofcelauto?"

Maar misschien is de innovatiedroom voor het Westen vooral cultureel. Is de innovatie-opdracht van het Westen: weer leren vechten en opkomen voor onszelf.

Ik was in Berlijn om te schrijven aan dat boek over de toekomst van de overheid. Op alle stations deelden in het wit geklede teams pamfletten uit over *Agenda 2010*. Ook heeft Duitsland een *Future Prize* voor mensen die iets fantastisch bereikt hebben in technologie en innovatie. Dat is zó belangrijk voor een land, een bedrijf, een wijk. Trots zijn. Je successen vieren. Mensen in het zonnetje zetten."

De toekomst heeft zowel een zonkant als een schaduwzijde. Jij focust op...

"De zon. Kijk, het boeiende aan de toekomst is, dat die er nog niet is! En dat we er dus nog heel veel invloed op kunnen uitoefenen. Er is niet één toekomst, er zijn er duizenden. 'Kies maar welke u hebben wilt', zeg ik tegen de zaal. Creëer je eigen toekomstbeeld en realiseer dat vervolgens. Zorg met energie en passie dat je komt waar je wezen wilt."

Ik interview je weer in 2020. Kijken wat er van je voorspellingen is uitgekomen. 🇳🇱

"De beste profeet voor de toekomst is het verleden."

— Lord George Byron —

Marcel Bullinga

"Wie met passie zijn eigen doel, zijn eigen toekomstbeeld nastreeft, loopt een grotere kans dat die toekomst ook echt gerealiseerd wordt. Tot morgen!" Met dat motto is futuroloog Marcel Bullinga een veelgevraagd spreker voor publiek dat verder wil en wil weten waar ze kan uitkomen. Voor gehoor dat niet in een glazen bol wil kijken. Boek een Toekomstgesprek met Marcel Bullinga bij Speakers Academy®. marcelbullinga@speakersacademy.nl

2025

China, India en us welvarender dan eu. Nederlandse bevolking krimpt door vergrijzing en emigratie. Meer senioren en dus kansen voor seniordiensten en seniorentechnologie. Niet-westerse immigranten meerderheid in grote steden. Ouderwetse sociale zekerheid is volledig afgebouwd.

Globalisering verliest zijn Amerikaanse karakter en zorgt voor hogere welvaart overal in de wereld. Duurzaamheid in productie en mobiliteit wordt essentieel voor leefbaarheid. Nanotechnologie zorgt voor een nieuwe industriële revolutie, die het productieproces op zijn kop zet. Digitalisering zorgt voor sterk fluctuerende organisatievormen en fraudeonvrije dienstverlening van hoge kwaliteit. Vergrijzing, immigratie en terreur zorgen voor een psychologische dreun van jewelste, die gelukkig wordt uitgesmeerd over meerdere jaren.